

تاریخ ورامین

نوشته

سعید وزیری

نشر نور اشراق

۱۴۰۳

سرشناسه	: وزیری، سعید، ۱۳۱۸-
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ ورامین / نوشته سعید وزیری.
مشخصات نشر	: تهران: نور اشراق، ۱۴۰۳
مشخصات ظاهری	: ۱۰۰ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: 978-622-93643-8-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۹۱]-۹۲.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: ورامین -- تاریخ Varamin (Iran) -- History ورامین -- سرگذشتنامه Varamin (Iran) -- Biography
رده بندی کنگره	: DSR۲۱۲۵/۳
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۱۲۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۶۵۷۲۶۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیا

تاریخ ورامین

تاریخ ورامین

سعید وزیری

نشر نور اشراق

چاپ بصیرت

چاپ اول، ۱۴۰۳

شمارگان: ۵۵۰ نسخه

«حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است»

تلفن: ۰۲۱-۷۷۵۲۶۶۰

همراه: ۰۹۰۱-۱۸۰۵۵۲۸

صفحه اینستاگرام: noore_eshraq.pub

کانال تلگرام: #3/1/nooreeshraqpub/t.me/

کانال ایستا: eitaa.com/nooreeshraqpub

نشانی الکترونیکی: nooreeshraq.pub@gmail.com

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۳۶۴۳-۸-۳

فهرست مطالب

۹	قلعه ایرج
۱۱	ورامین بعد از اسلام
۱۴	بزرگان و فضلاء ورامین
۱۵	امامزاده‌ها
۲۳	قرن ششم
۳۱	مسجد جامع ورامین
۳۴	امامزاده یحیی
۳۷	کهنه گل و عَلم
۳۹	قطب الدین رازی ورامینی
۴۳	جنیدها
۴۴	نارین قلعه
۴۵	قصر بهرام
۴۸	شاه حسین
۴۹	قاضی محمد ورامینی
۵۴	پازوکی‌ها:
۵۶	سیاه منصوریها
۵۷	عتابی
۵۸	قاضی عطاءالله ورامینی
۵۹	قاضی عبدالله ورامینی

۵۹	 موسیقی دانان ورامین
۶۰	 شباب ورامینی
۶۱	 مشرب
۶۲	 اعراب ورامین
۶۵	 ورامین مشروطه
۶۸	 وکلای ورامین در ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی
۷۰	 سخنان سیاحان
۷۳	 جاده‌های ورامین
۷۸	 مخالفت ورامینی‌ها با حکومت جمهوری
۷۸	 ورامینی‌ها و قیام ۱۵ خرداد
۷۹	 انقلاب ایران
۷۹	 بهنام پازوکی
۸۲	 بهنام سوخته
۸۳	 بهنام عرب
۸۵	 زواره ور
۸۵	 بهنام وسط
۸۸	 زبان مردم ورامین
۹۰	 دین در ورامین
۹۱	 فهرست منابع
۹۳	 نمایه

«چهاردهمین کشور با نزهت که من اهورامزدا آفریدم «وارنا»
چهار گوش است که در آن فریدون قاتل آزدی هاک (ضحاک)
زائیده شده است.»

(وندیدادفر، گرد اول، بند ۱۸)

«وارنا» در مرات البلدان با ورامین و قلعه ایرج و رامین منطبق گردیده
است. در کتاب وندیداد در فصل شهر و مهاجرت از قوم آریایی که در حوالی
ری و ری ساکن شدند، نام «راکا» و «وارنا» را می‌برد که شباهت غیر قابل
انکاری با «ری» و «ورامین» دارد.

در فرهنگ آندراج نیز آمده است که: ورامین بر وزن که امین نام بلوکی
است معمور در قرب ولایت «غار» که در این ازمنه منسوبند به شهر تهران.
پیش از آبادی ری و تهران هر در بلدی معمور و به قدمت بنیان مشهور بوده
گویند. چون فریدون ولایات متصرفی خود را بین سه فرزندش تقسیم نمود؛
ولایات میانه را که اعدل و اجل بلاد بود به ایرج پسر کهین سپرد و او پادشاه
ایران بود و خود در طبرستان به سر می‌برد. به صوابدید او شهری در ورامین
ساختند که خاصه ایرج بود و هنوز بعضی از آثارش باقی است. از جمله
قلعه چهار گوش مربع طوری است که هر طرفی ۳۶ برج دارد و از برجی تا
برج دیگر پنجاه ذرع فاصله و مساحت است. دیوار حصارش زیاده از دوازده

ذرع قطر و پهنا دارد. در میان قلعه آثار قصری است خراب. الله علم بالصواب.

هنری والسن نیز «ری باستان» را با قسمتی از خرابه‌های مجاور دشت ورامین قابل تطبیق می‌داند. از طرفی به استناد کتاب مقدس آریاها، «اوستا» و «ودا» در حدود سه هزار سال پیش از میلاد مسیح در قسمتی از سبیری آریاها زندگی می‌کردند ولی چون سرمای شدید اقامت آنها را در منطقه ایران وایج (محققین ایران و ایج را سرزمین فرغانه، مابین ترکستان و سبیری جنوبی می‌دانند) مشکل می‌کرد لذا به سوی سرزمین‌های گرم حرکت کردند. ابتدا به خاک «سغد» وارد شدند و بعد در مسیر خود پیش رفتند تا به بلخ رسیدند. عده‌ای از آریاها از مرو، هرات، سرخس، طوس، نیشابور، گرگان و شاهرود گذشتند و تا حوالی ری رسیدند و بعد در ری ساکن شدند. بنابراین می‌توان گفت: ری و ورامین محل سکونت آریاها بوده است. بویژه که سیر و سیاحت آنها از مشرق و از راهی بوده که از ورامین می‌گذشته و به ری می‌رسیده است.

آریاها در این سیر و سفر به هر جا که می‌رسیدند پس از جنگ با بومی‌ها قلعه‌ای می‌ساختند. درون این قلعه‌ها را دو قسمت می‌کردند که در یک قسمت خانواده‌ها زندگی می‌کردند و در قسمت دیگر اسب و دام و تقریباً به همین شکلی که هم اکنون در بیشتر روستاهای ایران معمول است. در این قلعه‌ها شب‌ها آتش می‌افروخته‌اند آن هم به دو علت یکی برای رفع نیاز مردم ساکن در قلعه و علت دیگر، برای جلوگیری از شبیخون زدن بومی‌ها. در داستان جمشید نیز به یکی از این قلعه‌ها اشارت رفته است. نام این قلعه را «ور» ذکر کرده‌اند. و چون «ور» به معنی تعلیم - گرمی - حرارت آمده است

دور نیست که نام ورامین نیز مآخوذ از همین واژه قدیمی باشد. شاید هم «ورامین» تغییر یافته «وروین» باشد زیرا «ور» به معنی قلعه، گرمی، حرارت آمده است. و واژه «وین» نیز به معنی جنگل، باغ، تاکستان آمده است. وجود روستای «ده وین» که در نزدیک ورامین و جنوب غربی قلعه ایرج واقع شده است می‌تواند دلیل خوبی بر این ادعا باشد. به خصوص که این روستا زمانی دارای تاکستان‌های فراوانی بوده است. در کتاب هفت اقلیم آمده است که ورامین در سابق حاکم نشین بوده و قلعه‌ای در نهایت حصانت داشته و الحال بعد از تهران و ری محلی از آن شگرفت‌تر نیست و از میوه انگورش بر تمام ولایت ری رجحان دارد. بنابراین ورامین می‌تواند «جنگل گرم» یا «قلعه انگور» باشد ولی برهان قاطع درباره لغت ورامین این طور می‌نویسد که: ورام بروزن سلام چیزهای سهل و کم وزن را گویند و نام شهری باشد از ملک ری که به ورامین اشتهار دارد.

فرهنگ نفیسی درباره واژه «ورام» می‌نویسد که ورام کمی و نقصان در وزن و در اندازه چیزی و در هر چیز سهل و آسان نام شهری از توابع ری و نام بلوکی که این شهر در آن واقع شده است. صاحب معجم گوید: نام بلدی است از ملک ری که اهالی آن شیعه مذهبند و آن به ورامین اشتهار دارد.

قلعه ایرج

صاحب کتاب مرآت البلدان می‌گوید که خرابه معروف به قلعه ایرج واقع است در شمال شرقی شهر ورامین و از آثار بسیار کهنه است. عمر قلعه را نیز دوهزار سال می‌داند اما برخی از فضلا «راگز» یاری را قلعه ایرج می‌دانند ولی به ظن قریب به یقین، شهر ری همان حدود اراضی جنوب شرقی است